

Ugeskrift

for

Norske Landmænd,

udgivet af J. Schrøder.

N° 42.

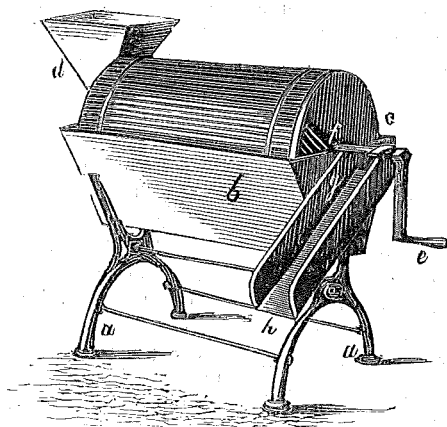
Løverdagen den 16de Oktober 1858.

2den Marg.

Indhold.

Potetesvasker, som tømmer sig selv. — Gjødselbingen. — Hvorfor befinder den norske Bonde sig hyppigt i maa-
delige Kaar? — Inden- og udenlandske Efterretninger. — Meteorologiske Sagttagelser.

Potetesvasker, som tømmer sig selv.

Potetes gives gjerne uvaskede til Kreaturene. Optagne i tørt Veir og af tør Jord hænger der kun lidt Jord ved dem, men i Regnveir fejler det ikke, at megen Jord hænger ved dem, og det Meste af denne er Kreaturene nødtie til at tage i sig sammen med Poteterne. Med en Vasker som ovenstaaende kan de Poteter, Kvæget skal have, hver Dag vaskes i saa Minutter, og da burde man aldrig undlade at vasse dem.

Denne udmærkede Potetesvasker bestaar af to Jødstykker af Støbejern, a a, bundne til hinanden ved tre runde Jernstænger. Paa Jødstykket er sat en Trækasse, b, som er videre i den øvre Ende end i den nedre, og hvori Vandet holdes, hvori Poteterne skulle vaskes. Cylinderen c har større Diameter ved e end i den anden Ende. Den bestaar af Trælagter, fæstede ved Jernbaand, og med saa stort Mellemrum, som fornødiges for at Poteterne ikke skulle gaa igjennem Sprungene. Cylinderen hænger paa Trækassen b ved Hjælp af en Jernaksel, som gaar igjennem begge Enden af Cylinderen og hviler paa Taplag. Den nærmeste Ende af Akselen gjøres saa lang at Træenden g kan hænges mellem Trækassen og Beven e, som sidder paa Enden af Akselen. I Trækten d holdes Poteterne, som derpaa over en Rist, anbragt i Trækstens mod

Cylinderen heldende Bund, passerer ind i Cylinderen. Jord og Sand falder saaledes gjennem Risten ned paa Jorden udenfor Cylinderen.

Potetesvaskeren bruges paa følgende Maade. Trækassen b fyldes med Vand til den næsten er fuld. Poteterne holdes derpaa ind i Trækten d med Stufte eller Kury og finder over Risten Beven ind i Cylinderen. I det Beven e dreies, snur Cylinderen sig og fører Poteterne med sig gjennem Vandet. Da Cylinderens Form gjør at den holder til Beven, saa glider Poteterne lidt efter lidt nedover og optages i Enden af Cylinderen af et tremmet Skraaplan, som fører dem til Nabningen f i Høide med Trækassen, hvorover de rulle ned i Renden g, under hvilken de fuldkomment rene optages i et Kjørrel. Cylinderens Bund ved e er som Tegningen viser bordlagt.

Maskinens særegne Fordelagtighed ligger deri, at naar Beven dreies til Høire og Trækten stadigt fyldes med urene Poteter, saa vasker den dem og giver dem rene fra sig igjen i uafbrudt Strom til de have naaet h. Dreies derimod Beven til Venstre, saa leverer Maskinen ingen Poteter; men de holdes gaaende inde i Cylinderen, til de ere saa fuldkomment vaskede som man ønsker dem. Vover man saa til Høire igjen, bliver man straks af med Poteterne. Ved andre

Maskiner maa man standse med Vaskningen for at tomme og fylde Cylindren, som til den Ende maa løstes ud af Vandkassen og atter med Lids=spilbe og Besvær sænkes ned i den.

Jeg erindrer ikke, at have seet den her beskrevne Maskine ved noget Landbrug hos os, men den er saa simpelt at konstruere, at almindelige Gaardshaandværkere maatte kunne forarbejde den. I Stedet for den store Stol kan vel en lignende af Træ — lig en Sagsstol — træde, naar den kun gøres stærk nok til at staa imod den ved Bevægingen fremkaldte rokkende Bevægelse.

Gjødselvingen.

(Slutning fra No. 41.)

Jeg har i 1848 havt Leilighed til at anvende de Forskrifter, som jeg har fremsat som de bedste stikke til at vejlede Landmanden ved Anlæggelsen af et Møddingested. Da Jorderne til Bechelsbronn tidligere havde været delte, befandt jeg mig i den Nødvendighed at skulle opføre nye Afslybninger. Da Alt skulde dannes fra Ny, kunde jeg indrette Møddingestedet efter de Principer, som jeg ansaa for de bedste. Jeg vilde have den aldeles vandtæt, forsynet med en Rannegrube og midt igennem den en brolagt Vej til at kjøre paa. Rannegrubens Størrelse bestemtes efter den Regnmængde, som antoges at falde i Egnen. Ved underjordiske Ledninger var Møddingen sat i Forbindelse med Hestes- og Kostald, hvis Grund gjordes vandtæt ved et Lag Bêton. Ved disse Forholdsregler, har jeg sikkert naaet det Resultat, at ikke en Draabe flydende Gjødning gaar tabt, og at alle de nyttige Bestandde, som Staldene afgive, ere helt og holdent samlede og opbevarede.

Beskrivelse af det paa Voussingaultshof anlagte Møddingested ved Merkwilker, Nebre-Mhin.

Gjødningens Sammensætning.

Møddingestedet er 35 Fod langt og 22 Fod bredt. Til Gjennemførsel for Vogne er der anlagt en 9 Fod bred Vej, brolagt i Cement og med et Underlag af et 8 Tommer tykt Lag Bêton. Vægen har fra den ene Side, hvor de tomme Vogne kjøre ind, til Midten 10 Graders Fald. Fra den anden Side, hvor de læsede Vogne kjøre ud, er kun 5 Graders Fald til Midten. Den omgivende Mur er 3 Fod høi over Bêton=Laget, som dækker Bunden af Møddingen. Dens Overflade skræner udad, for at Regnvandet, der falder paa den, kan løbe ud fra Møddingen. I den ene Ende af Møddingen, der er nærmest ved Stalden, ere anbragte 2 Beholdere til den flydende Gjødning, der ere forbundne ved en hvælvet Kanal under Kjøreveien. Hver Beholder er 6 Fod 4 Tommer bred og 6 Fod 4 Tommer lang og 4 Fod 9 Tommer dyb.

Den hvælvede Kanal er: 9 Fod 6 Tommer lang, 2 Fod 3 Tommer bred, 3 Fod 2 Tommer høi.

Rannebeholderen rummer altsaa:

Gruberne . . . 388 Kubiffod.

Hvælvingen . . . 68 —

456 Kubiffod.

Jordsmonnet bestaar af Blaaler, hvorpaa der hviler et 1 Alen tykt Lag meget porøst Ler. For at forhindre den flydende Gjødning i at sive ud og Vand i at trænge ind i Rannegruben gennem Lerjorden, har man forsynet hele Murværket i Jorden med en 18 Tommer tyk Beklædning af Blaaler, vel sammenstampet og forbunden med Blaaleret i Bunden, som man har slaat stærkt, førend man anbragte Bêton=Laget. Hele Anlægget er saaledes omsluttet af et tykt Lag Blaaler.

Til en af Beholderne fører en Rende, hvori Urinen samler sig fra Staldene. Grunden i Staldene er belagt med et 8 Tommer tykt Lag Bêton*), Stalden brolagt med Sten, murede i Cement.

Grunden under Creaturene er herved gjort aldeles vandtæt, saa at al flydende Gjødning, der falder i Stalden, løber ned i Gruben, naar den ikke holdes tilbage af Stroelsen.

For ikke at forminde Møddingens Overflade, ere Beholderne dækkede i Niveau med Bunden af Møddingen med Egeplanter, der netop ere saa aabne, at den flydende Gjødning gaar igennem, medens nogenlunde faste Stoffer holdes tilbage.

Møddingen oversprøites med Rannen ved Hjælp af en Sugepumpe (som en sædvanlig Støpspumpe), der er opstillet i et Hjørne af den ene Beholder. Pumpen er af Træ, Ventilene af Læder; den er forneden omgivet af en flettet Biedekurv, for at filtrere Rannen. Denne Pumpe har været i Brug i 10 Aar, uden at have været i Noorden; den har Munding til 2 Sider, hvoraf man benytter den ene eller den anden, eftersom man vil oversprøite Møddingen, eller man vil udfjøre Rannen paa Marken. Rannen udspøites over Møddingen ved Hjælp af en Læderslange (en gammel Sprøiteslange), der ender med en Metaltæppe. Man har anseet denne Fordelingsmaade for bedre end den med lette og bevægelige Trærender, der hvile paa Træbukke og flyttes efter Behag. Det gjør forresten ikke meget til Egen, hvilken Fremgangsmaade man anvender for at føre Rannen ud; Hovedsagen er, at den fordeles saa ligeligt som muligt over hele Møddingen.

Afslybgaarden er makadamiseret med Under-

*) Dette Ord, for hvilket Redaktionen ikke kjender nogen dansk Betydelse, findes beskrevet i „Nordisk Konversations-Lexikon“ paa følgende Maade: „Bêton er en Blanding af skarptandede Smaasten og et Slags Murfalk, der hardner under Vand (hydraulisk Mortel). Allerede fra Midten af forrige Aarhundrede har Bêton været benyttet i Frankrig, men er først langt senere kommen i Brug i andre Lande. Den egner sig fortrinligt til Gumberingsarbejder under Vandet, da Blandingen efter kort Lids Forløb her bliver til en kompakt, stenhaard Masse, der kan modstaa meget store Tryk. Bêton forskaffes, frisk tilberedt, i tykflydende Tilstand, ned paa det Sted, hvor den skal anbringes, saa at Arbeidsmaaden med den mere er at betragte som en Støbning end som en Opmurning.“

gelse af Omkredsen af Møddingen, som er belagt med 4 Rækker Sten, hvori en Rende er dannet for at lette Regnvandets Aflob. Fra en Brønd i Nærheden af Lannegruben forsynes denne med Vand, naar det kommer til at mangle paa flydende Gjødning.

Til Møddingsstedets Anlæggelse ere følgende Materialier anvendte:

Kalksten	441	Kubiffod.
Kalk	162	—
Sand	323	—
Lilbugne Sten	169	—
Knuste Murbrokker til		
Béton	162	—
Hydraulisk Kalk til Do.	65	—
Sandsten til Brolæg-		
ningen	259	—
Sand til Do.	162	—
Egeplanter	81	Kvadratfod.

Møddingen har et Areal af 770 Kvadratfod. Skoveien, der bestaar af 2 Prismer, der støbe sammen i Midten, har et Rumfang af omtrent 226 Kubiffod. Murene, der omgive Møddingen, ere 3 Fod høje. Møddingen rummer, naar Gjødningen lægges i en 6 Fods Lykkelse, 4517 Kubiffod.

Der falder her i de 4 Maaned, fra November til Februar inklusiv, hvori Gjødningen i Reglen bliver liggende, en Regnmængde af 6 Tommer, hvilket giver 16 Potter pr. Kvadratfod; og da Møddingen er 770 Kvadratfod stor, vil den i de 4 Maaned modtage 385 Kubiffod. Vi have seet, at Lannegruben rummer 456 Kubiffod, hvad jeg maa anse for tilstrækkeligt. I det mindste er Lannegruben, siden Møddingen er indrettet, ikke lobet over, endssjont vi have haft flere meget regnfulde Aar, der have forvoldet odelæggende Oversvømmelser.

Gjødning, som var taget af Møddingen i 18 Tommers Dybde i Februar dette Aar, efter at have ligget der i 3 Maaned, havde et godt Udseende; Skraaet var brunt og gjorde næsten ingen Modstand, sjont den havde bevaret sin Farve.

I en Gjennemsnitsprøve af Gjødningen, der analyseredes i mit Laboratorium, fandtes:

I normal Tilstand. Antaget tør.	
Organiske Stoffer 20,522	Kvælstof 80,202
Ammoniak 0,073	Kvælstof 0,285
Fosforsyre 0,718	2,806
Svovlsyre 0,084	0,328
Klor 0,193	0,754
Kali og Natron 0,409	1,598
Kalk 0,501	1,958
Magnesia 0,368	1,434
Opløselig Kiseltsyre 0,295	1,153
Jernite, Alumin,	
Mangan 0,211	0,825
Sand, Ler 2,214	8,657
Vand 74,412	
100,000	100,000

I 1000 Pund Gjødning:

I normal Tilstand. Antaget tør.	
Ækvivalent i Ammoniak 6,07 Pd.	24,04 Pd.
Fosforsyre 7,18	28,06
Kali og Natron 4,09	15,98

De ovenfor beskrevne Forholdsregler, som jeg har anvendt ved Anlæggelsen af Møddingestedet, har jeg anseet for de hensigtsmæssigste med Hensyn til Gaardens Velkommen og Størrelse. Da de ikke er ubetinget de rette, maa de naturligvis afværl efter Forholdene. I Nærheden af store Dyer, hvor man f. Ex. kunde forskaffe sig Latringsgjødning, vilde det være hensigtsmæssigt at gjøre Lannegruben større, for at kunne opbevare Latringsgjødningen deri. Ligeledes kunde Møddingestedet ogsaa gjøres større, thi jeg er aldeles overbevist om, at det er det bedste, naar Møddingen er stor nok, at samle deri alle de frugtbargjørende Stoffer, hvorfra de saa hidrøre, og hvoraf de end bestaa. Man maa da efter Stedets Behov og efter et Agerbrugs mere eller mindre særegne Bestemmelse modificere de Forholdsregler, ved hvilke jeg har opholdt mig, eller anvende andre; men jeg tror ikke, at man nogensinde bør unddrage sig fra de almindelige Forskrifter, som jeg har fremhævet, og som jeg sluttelig skal gjentage; at gjøre alle Dele af Møddingestedet vandtætte; sætte den vandtætte Grund i Staldene i Forbindelse med Lannegruben; formene Vandet udenfra Afgang til Møddingen; give Lannegruben en passende Størrelse i Forhold til den Regnmængde, der falder paa Møddingens Overflade; kunne efter Behag bringe Vand ind i Beholderen, og bestandig at have Vand nok til at oversproite Gjødningen.

(D. Ugestr. f. Landmænd.)

Hvorfor befunder den norske Bønde sig hyppigt i maadelige Raar?

For 10 Aar tilbage stod nedenstaaende Artikkel at læse i Landets daværende Landbrugstidende. Som Svar paa den Gang gjængse og skarpe Beskyldninger mod Regjering og Embedsmænd, — at deres Forsømmelighed var Skylden i Landets landøkonomiske Fattigdom, hvorimod Landmanden Intet skulde have at bebreide sig, — er Artikkelens skarp og usfaansom, men i Hovedsagen havde den Ret; og naar vi nu læser den, og tænker over, hvorledes Sagerne nu staar, og Stemningen nu er, saa maa vi forundres over, at saa store Forandringer ere foregaaede i saa kort Tid. Alt hvad der er udrettet i disse 10 Aar strækker vel i det Hele ikke længere end til at danne Grundvolden for Landbobrøsten paa dens nuværende Standpunkt; men Nutidens Landmand skulle vide og erindre med Tak de haarde Arbejder og den uafslættelige Kamp med smaa Midler paa Udviklingsbanen, som deres Brødre have baaret de gangne Snes Aar.

I næste Nummer skulle vi ved at tale lidt

om hver enkelt af Artikkelens Parter nærmere udvise de Ord, som hermed tjene til Indledning for Medenslaaende.

„Naar man i de fleste Landdistrikter sammenligner Embedsmændenes elegante Boliger, briljante Klæder og yppige Levemaade med Landalmuens Tarvelighed i enhver af disse Henseender, saar ser det ud som om Embedsmændene skulle være Odelsmænd og Bønderne deres Vællænderinge.“

Forudsat at det i Virkeligheden forholder sig saaledes, som her skildret, hvilket det for saavidt gjor, som der hos os virkelig gives en Mængde Gaardbrugere, der have elendige Boliger, maa lade sig nøie med meget tarvelig Kost og ligesaa tarvelig Klædebragt. — hvad mon der da er Aarsagen hertil? Er det Regjeringens Skyld, er det Stortingets Skyld, eller er det Bøndernes egen Skyld? Jeg skulde formene, at baade Regjering og Storting i mange Maader have raft hinanden Haanden for at virke til Næringsveienes Opkomst, og specielt har det været dem angælegent paa forskellige Maader at opbjaelpe Landbruget, især i seneste Tid, ligesom der fremdeles virkes for denne Sag; men have Bønderne selv gjort Noget for at tilegne sig de bedre Kundskaber, der bydes dem? Have de nogensinde været gennemtrængte af alvorlig Billie eller Lyst til at gennemføre Forbedringer i deres Jordbrug? Have de nogensinde vist Tilbøielighed til at følge de gode Exemppler, som netop i denne Henseende Embedsmændene have vist dem? Have de ikke meget mere tilluften Dinene herfor, og med en Diogenes's Brantenhed afvist enhver Opfordring om at rette paa deres splittergale Brugsmaade med den Bemærkning, at de gjøre som deres Fædre og Bedstefædre gjorde, og da disse slog sig „ret godt“ igennem, haabe de at kunne gjøre det samme, uden at behøve at tage efter de mangeslags nymodens „Paafund“ baade i den ene og den anden Henseende. Dette er almindeligvis deres Ræsonnement; og der ligger virkelig noget særdeles Nedslaaende i denne indolente Træghed, i denne Reaktion mod alle nyttige Forbedringer. Man skal ikke herimod indvende mig, at saaledes har det været, nu er dette forbi; nu have Landmændene faaet Dinene op, nu sporer man overalt nyt Liv, ny Virksomhed og store Forbedringer. Nei man gjør sandelig ikke. Man sporer enkelte glædelige Forbedringer, man ser, at nogle Jordbrugere paa visse Kanter fordelagtigen udmærke sig ved forbedret Driftsmaade, og at deres Glid og Anstrængelser lønnes med det gunstigste Udfald; men man ser desværre endnu ikke, at Mængden følger Exemplet, eller arbejder paa at emancipere sig af den gamle Slendrian, skønt den stærkeste Drivkraft virkelig er forhaanden. De leve ikke sjelden i temmelig stor Slendighed; de have i Almindelighed meget strængt Arbejde; de ere haardføre og udholdende; men de tænke ikke; de ville ikke tænke. De anvende deres Kræfter paa unyttigt eller ulønnende Arbejde medens de forsømme hvad de burde gjøre og unblade det Vigtigste af Usidenhed, Uforstand, ja hartad af

Trødsfighed. De ville ikke lade sig sige; ja de tro neppe deres egne Dine, naar de undertiden se deres Naboer arbejde sig op til Velstand og Overflod, medens disse ikke dertil have havt andre ydre begunstiggende Midler, end de de selv ere i Besiddelse af, men som de enten misbruge eller aldeles ikke bruge. De leve som sagt mangen Gang i Armod: de se for sig den materielle Betsvære, som de besidde Midler at kunne arbejde sig op til, men de gjøre det alligevel ikke. Er dette ogsaa Embedsmændenes Skyld? Nei tværtimod! Forsaavidt som Embedsmændene paa Landet ere Jordbrugere, foregaa de almindeligvis Bønderne med et godt Exempel; de opfordre dem til at følge det, de ankrænge sig for at hjælpe og vejlede dem, men som oftest til ingen Nytte; de hofte Utaal og Misnoie for deres velmente Bestræbelser.

Heri ligger den væsentligste Grund til at Embedsmændene bo bedre, spise bedre og klæde sig bedre end Bønderne; ikke deri, at hine have Gage og Emolumenter, disse maa leve af deres Bønders Gjeringer. Forholdet stiller sig desuden ofte omvendt. Mangen Embedsmand sidder i smaa Kaar og lever høist indskrænket og elendig, medens mangen Gaardbruger lever i Overflod og Rigdom. Dette er jo rene Tilfældigheder, der aldrig kan komme i Betragtning i vort Land, hvor ingen Standsforsjel eksisterer; men een Ting bliver det Sande og Rette, nemlig, at den, der nedgraver sit Pund, der misbruger de Betingelser for Betsvære og økonomisk Uafhængighed, som Skæbnen har beskiftet, han bliver til evige Tider en Fant, en Prakter, som frister en udsel Tilværelse; medens den, som bruger sit Pund, som anvender sin Forstand, sine Tænkeevner og sin Billie, kan fra smaa Kaar hæve sig til bedre og ved Udholdenhed og Kraft endog til meget brillante Kaar.

Jeg vil ikke her gaa ind i de egentlige Detailler, fordi det vilde føre til altfor stor Vidtløftighed; men jeg skal korteligen paapege nogle af de største Feilgreb og værste Misligheder, som der hidtil forgjæves har været advaret mod; maafe jeg en anden Gang nærmere vil komme til yderligere Udvikling heraf. Mine væsentligste Ankeposter mod det nuværende forkerte, hensynsløse, ulønnende og flette Jordbrug, som Mængden af de norste Jordbrugere endnu benytte til ubodeligt Tab baade for dem og Landet, ere:

1) De afgrofte ikke sine Eiendomme tilbørligt. Man kan reise i hvilken Retning man vil her i Landet, og Diet møder utallige Ager og Enge, som vise sig at være vandfygte og mangle Afgroftning.

2) De misbruge og foragte Gjødningen. De benytte den nok, men hvorledes benytte de den? Jo, paa saadan Maade, at den halve Kraft, ja ofte mere, er gaaet tabt, inden den kommer Planterne tilgode. De bruge ingen Økonomi, ved at opsamle, sammenbringe og anvende alle de mangfoldige Surrogater, der tjene til at forøge Gjødningens Masse, som de kunde finde paa deres egne Eiendomme, naar de blot vilde gjøre sig den Umag at opsamle dem.

3) De udmatte sine Jorder ved altfor mange Kornafgrøder. Naar de omsider ere komne saavidt, at et Jordstykke har faaet en tarvelig Gjødning, vedblive de paa samme at tage den ene Kornafgrøde efter den anden, saalænge Jorden vil bære Noget, derpaa lægges den rent i Hvile, da Jorden nu er berøvet al Kraft. Der eksisterer et Udtryk, som involverer det fordærveligste Begreb i vor Landøkonomi; det er „Havrejord.“ Bonden udmaaler et vilkaarligt Kvantum af sin bedst situerede Jord og deler denne i 3 ligestore Dele; af disse ere stadigt de 2de tilsaacde med Havre; det 3die ligger stiftetis brag til „Sauertræde.“ det vil sige, man lader en Hov forbrugrede Jaar gaa der og spise Vere og gnave Ukrudt; denne Jaarefoldning er da den eneste Gjødning Marken faar, thi nu kommer atter 2de Aar Havre og saa fort videre i det Uendelige. Der hvor „Havrejorden“ eksisterer i denne Betydning, staar Landbruget paa det allerlaveste Punkt.

4) De tillægge ikke sine Enge med Klover eller gode Græsarter. Skal en udpint Ager gaa over til Græsland, ligger den 1 a 2 Aar som „Ere.“ det vil sige saa godt som unyttet; thi den bærer fornemmelig Ukrudt og Prælekraver, der i det Hvieste kan benyttes til Sørpefoder. At et Stykke Jord i fuld Kraft bliver tillagt med gode Græsarter til saakaldet kunstig Eng, er et Særsyn længere oppe i Landet. Som Folge heraf bliver aldrig nogen Eng slaet 2 Gange i eet Aar.

5) De vanrogte og sulteføde Kvæget. Paa de Steder, hvor der findes god Sommerhavn, hvilket jo er Tilfældet næsten overalt til Fjelds, sultefødes om Vinteren over et utilbørligt Antal elendige Creature. Bilde man sørge for mere og bedre Foder til Kreaturene og holde et mindre Antal, men gode Kjør, vilde Kreaturholdet være en særdeles lønnende Bedrift. Dersom Noget nu vil gjøre sig den Uleilighed at udregne Værdien af den Ost og det Smør, som er Aars-Udbyttet af en Ko og derfra trække Værdien af det Hø, Koen spiser om Vinteren, beregnet kun efter 6 Døt pr. Skippund, skal vise sig Deficit istedenfor Gevinst, ei at tale om, at der falder lidet og slet Gjødning efter dette Sultefodringsystem, og Sommergjødningen bliver liggende i Skoven.

6) De have ikke Jde om Dyrkning af Rodfrugter. Potetes dyrkes vel til Husbehov og i Nærheden af Brænderier til Salg i store Kvantiteter, men til at opfodre dem paa Gaarden til Creature har man endnu neppe formaaet nogen norst Bonde. Kunkelroer og Turnips kjende de ikke af Navn. Flere Landhusholdningsseksfaber have indkjøbt Fro med tilhørende Beskrivelse over Dyrkning af Rodfrugter til gratis Uddeling, og gjort dette tilstrækkelig bekjendt; men neppe 1 af 100 Bønder have reflekteret paa Tilbudet. Og dog har Turnipsdyrkingen høvet Englands Landbrug flere Hundrede Procent.

7) De slaa sit Græs for silde og skjære sine Agre for sent. Naar Engen bliver overmoden, er den bedste Næringskraft tabt ved Græsset. Den er for en Del gaaet over i Frotet, der bliver liggende paa Raavgulvet og ei engang be-

nyttet til Udsæd, — undertiden kommer det i Sørpebotten. Naar Kornet bliver overmodent, giver det mindre og daarligere Mel og en Femtepart bliver spilt paa Ageren under Indhøstningen. En Agronom har beregnet, at naar det paa denne Maade spilte Korn kunde komme Landet tilgode, skulde det dække over Halvparten af Importen.

8) De forbedre ikke sine Redskaber. Med de jammerligste Instrumenter, arvede fra Oldfædre, pirke de i Jorden nogle Tommer. Undergrundsploug, Skarifikator, Kullehøv ere aldeles ubekjendte Storrelser; en stofft Svingploug af stikkelig Konstruktion findes neppe engang lidt længere inde i Landet: Ahlen maa gjøre Tjenesten, selv paa saadant Jordsmøn, hvor neppe en Svingploug er tilstrækkelig.

9) De vedblive Dyrkningsmaader og Bedrifter, hvorom de ere vidende eller ialfald kunne overbevise sig om, at de ere ulønnende. Dette er en af de største Ankeposter, jeg har at opstille, fordi det er vist, at den, der arbejder med Zubus, og vedbliver uden dette, han arbejder sig J— i Bøld. Her have vi i „Havrejorden“ og „Sauertrædet“ det frappanteste Exempel. Bonden siger: „jeg saar Havren i Haab om en regnfuld Sommer; saar jeg kun 3 Fold, saa ere mine Omkostninger dækkede og Jorden bleven luftet og smuldret; er jeg heldig med Veitret, faar jeg 4: a 5 Fold, og da har jeg Overflud.“ Dette er i Et og Alt falsk Ræsonnement; thi for det Første udfordres der, efter nøiagtige Beregninger, mindst 4 Fold af Havre, for at være fuldkommen skadesløs; dernæst berøves Jorden ved 2de Havreafgrøder langt mere Kraft end den gengives ved 1 Aars Jaarefoldning. Og nu komme vi til Sæuene: „de blive herlige og fede ved denne Sommerhavn og give mig tilstrækkelig Ud til Klæder,“ siger Bonden, men han glemmer at beregne at han om Vinteren giver de selsomme Sauer Hø til en Værdi, der netop udgjør tre dobbelt saameget, som han kunde kjøbt Ullden for. En prægtig Økonomi? Og saaledes i mangfoldige andre Tilfælde, fordi der ei sker et fornuftigt Overslag, og en nøiagtig Beregning i nogen Ting.

10) De forsømme Svineavl. Dette er i den Grad af Bigtighed, at jeg har opstillet det som en særegen Ankepost. Af statistiske Data er det oplyst, at intet Land i Europa negligerer Svineavl i den Grad som Norge, og dette er ogsaa en af Hovedårsagerne til at den norste Bonde ikke sjelden maa doie Havremelsgrod til Frost, Do. til Middag og Do. til Aften 6 Dage i Ugen uden at smage Kjødmat.

11) De misbruge Skovene, dels ved at hugge dem til Upligt og dels ved at lade dem ganffe sjoitte sig selv, uden at lægge 2de Straa i Kers, for at bidrage til Reproduktionen af hvad der sælges. Naar det gjælder at reise nogle Penge ved at sælde Læst sporges der aldrig først om Skoven uden Skade kan afgive Noget; heller ikke om Priserne ere saadanne, at, naar famillige Hugst- og Transportomkostninger ere dækkede, Intet bli-

ver tilbage i reel Gvinst. Det heber blot: „hug ned, hug ned!“

12) De drive aldeles urigtigt Sæterbrug. De mange herlige og rige Græsgange, hvormed saamange af vore Sæterdale prange, kunde være sande Guldgruber, naar de bleve benyttede paa rette Maade. Her er det imidlertid ei alene Kvægracens Daarlighed og Melkeførenes Udhungning, om Vinteren, som forringer Udbyttet; men den hele Sæterbedrift er paa de fleste Steder saa bagvendt, mangelagtig og jammerlig, som det vel er muligt. Derfor er ogsaa Nettoudbyttet selv for en af de bedre Kjør for hele Sommeren ikke mere end 2 Bismerpund Smør, 2 Bpd. Gammelest og 2 Bpd. Prim. Naar imidlertid Præstens Kjør give 6 a 7 Bpd. Smør og Ost i Forhold, fordi han holder gode Kjør, der saa ordentligt Vinterfæl, heber det strax: „ja Præste-Sætra er saa mye bære den!“ om den saa aldeles ikke afgiver bedre Gavn. — Og saa fremdeles!

(Fortsættes.)

Indlandet.

Christiania. Ved kgl. Resol. af 29de f. M. er bevilget engang for alle et Beløb af indtil 500 Spd. til Indkjøb af en Stamhjerd for et Stambollænderi, der agtes opført paa Landbrugsskolegaarden Jønsberg, samt indtil 50 Spd. aarlig i de to første Aar, hvori Indretningen er i Drift, samt som Bidrag til Aflemning af en schweizerisk Kvægrogter, under Betingelse af at Amtskommunen bidrager lige store Beløb i samme Diemed, at Stamhjorden bliver Statens og Amtskommunens fælles Eiendom og at Stambollænderiet istandbringes væsentlig efter en af Hedemarkens Amtsforsamling den 21de Juni d. A. vedtagen Plan og sættes under et saadant Tilsyn, som Departementet for det Indre maatte bestemme.

— Søndag Aften var atter Aldøs her. En Sueders Hus (assureret for 600 Spd.) nedbrændte ved Otterstad.

— Elydslovskommissionen er igjen sammentraadt.

Hedemarken. Jordarbejderne paa Hamar-Elverum-Banen skulle snart begynde. Taxterne for Kongsvingerbanen skulle begynde i Torsdags d. 14de.

Gidsvold. Paa Gaarden Nedre Berger, tilhørende Dhr. Mathiesen og Thostrup, nedbrændte Natten til den 11te d. M. en Ladebygning og en Staldbygning (forfløket tilsammen for 1980 Spd.) samt en flere tusinde Spd. værd usforfløket ny Fæhusbygning. Hovedbygningen reddedes. Ilden antages paafat.

Flaa Annexkirke til Næs Præstegjæld i Halsingdalen blev helligdelt den 15de f. M.

Paa Thrygstad Landbrugsmøde f. M. erholdt personel Kapellan Torild Møschoug i Rallestad Landhusholdningsselskabets Sølvmedaille for Iver og Dygtighed i Jordbrug.

Løderen. Natten til den 7de f. M. slog Lynilden ned i Thime nye Kirke, der aldeles nedbrændte.

Fra Levanger berettes den 30te f. M., at

Dyffikningen af den nye Weilinte fra Sul til den svenske Grænse da foregik.

Udlandet.

Danmarks Rigsdag aabnedes den 4de d. M. **Tydskland.** Kongen af Preussen har ved Kabinetts-Skrivelse af 7de d. M. anmodet Prindsen af Preussen, da Kongen fremdeles er forhindret fra selv at føre Regjeringen, saalange indtil Kongen atter kan opfylde sine kongelige Pligter, i Kongens Navn som Regent at udøve den kongelige Magt efter bedste Vidende og Evne og alene være Gud ansvarlig derfor, og at ville tage de fornødne Forholdsregler med Hensyn til Regjeringens Dørtagelse. I en Bekjendtgjørelse af 9de f. M. erklærer Prindsen, at han, som den Tronen nærmest staaende Agnat, overtager Rigets Bestyrelse som Regent m. m. Standerne skulle indkaldes til 20de Oktober.

— Ministeren for det Indre blev strax afskediget og Hr. Flottwell blev midlertidig Indenrigsminister.

— Det hamburgske Post-Dampskib Austria, som gik til Ny-York med henved 600 Mennesker ombord den 1ste Sept., er opbrændt den 13de f. M. Hvor mange Mennesker, der er reddet, vidste man endnu ikke, da flere Fartøier havde reddet dem. Kapitainen druknede.

England. Den indiske Dyktand. (Sluttet.)

„Hindostan er ingenlunde et Land, der beboes af ufornuftige Vilde; men af Hinduer, som til alle Tider have gjældt for temmelig civiliserede Folk og som, naagt deres Kraft er brudt, ved hele Narhundreder lang muhamedansk Despotismus, dog forstredelen ere ret godt istand til at begribe Forskjellen imellem en tvingende Indslandelse i religiøse Anliggender og en Appæl til Fornuften. Missionærerne have aldrig fraoven eller ved Tvang gjort Indgreb i vor Religion; de gjøre intet Andet, end at appellere til vor Forstand og vor Samvittighed, og hvad gjør det derfor, om vi høre paa dem? Hvis nogen af mine Landsmænd saar den Overbevisning, at Anstaltelsen af den christelige Tro er det bedste Middel til at blive salig, saa gives der hverken nogen fysisk eller retlig Hindring, som kunde afholde ham fra at blive Christen. Han maa afgjøre det med sin Samvittighed og sin Etaber. Hvorfor skulle Hindu-Nationen arbejde sig ind i et Kaseri, gjøre Oprør, bringe den offentlige Sikkerhed i Fare blot fordi en eller nogle af dens Medlemmer af fri Villie have affagt National-Religionen og bekjendt sig til den christelige Religion. Det af Oprørerne imod Regjeringen eller Andre oploftede Skrig, at man voldsomt eller underfundigt havde gjort Indgreb i deres Religion, er aldeles hult og ugrundet og jeg haaber, at De ei vil sjanke det nogen Tiltro og gjøre deres Venner opmærksomme paa, hvor intetsigende og ugyldig den er. Efter deres i „Stirling Observer“ offentliggjorte Breve at domme, betragter de Brahminerne som en grusom, intollerant og samvittighedsløs Menneskeslag. Denne over den agtværdige hindostanske Clerus fældte almindelige Fordømmelse er vildfarende og uretfærdig. De har fl-

fert dannet deres Dom over den hele Nation af nogle af de sorgelige Tildragelser, som fandt Sted under det sidste Oprør. Blandt Millioner Mennesker gives der naturligvis Tusinde, som ere mindre agtværdige end andre, og blandt Mytteriets og Oprørets Ulykkeligheder opvæktes de værste Lidenskaber. Var ikke det Tilfældet endog i Frankrig, der gjælder for den mest dannede Nation i hele Verden. Historien, saavel Nutidens som Fortidens, har ingen Holdspunkter, som kunde understøtte den mod Brahminerne som Race reiste Anklage. Brahminerne og især hin store og indflydelsesrige Klasse af dem, som fra deres Forfædre have arvet Beskæftigelsen med Litteratur og Filosofi, ere langt fra at være grusomme, tværtimod blevne berømte for deres Sægtmodighed og Menneskelighed, der er bleven til et Ordsprog. Nogle af dem gaa i deres Lære om Barmhjertigheden saa vidt, at de anse det for en Synd, der ei kan tilgives, at gøre noget som helst solende Væsen Dndt; thi de tro, at den højeste Dyd bestaar i at elske Gud og hans Skabninger. Hvad Tolerance angaar, da ere de stedse villige til at høre paa, hvad Noget kan have at sige dem, og som søger at berige deres Videns, enten det dreier sig om hellige eller om profane Ting, og det er ganske fremmed for deres Natur at hade et Menneske, fordi han nærer en anden Anskuelse, end de selv. Egefra den fjerneste Dldtid har der i Hindostan været flere Sekter af Underledbestændene, af hvilke nogle gif saa vidt, at de endog negtede Tilværelsen af et høiere Væsen. Men det er ikke faldet noget Menneske ind af den Grund at gøre dem noget Dndt. Hos os ansees det for den største Daarskab at forfølge Noget paa Grund af hans Anskuelse. Bedrageri, Undertrykkelse, Grusomhed ere ikke de rette Midler til at fremkalde Overbevisning eller udbrede Theorier. De ere Medskaber, paa hvilke den hellige Brahmin ei vilde nedlade sig til at tænke. Langt mindre vilde han røre dem. Det var Muhamedaneren, som valgte og anbefalede dem. Men de fandt ikke den ringeste Nytte i Hinduens Dine. At ære og dyrke den almægtige Gud i hans Enhed er Grundprincippet for den gamle Hindu-Religion. Narhundreders Bildfarelser og Fordreielser have indpodet Pantheismen og Flerguderiet, Afgudsdyrkelse og Overtro i den, og Desværre maa jeg tilstaa, at den store Maaße af mine Landsmænd nu anse disse Bildfarelser for den sande Tro. Der gives saare faa, endog blandt Brahminerne, som kjende den gamle Tro, og de, som kjende den, afholde sig fra de foransorte afgudiske Grueligheder. Men om dem, som ei kjende den — og de udgjøre Flersheden — kunne endog deres bitreste Fiender ikke sige, at de ere hykleriske eller uoprigtige. Hvad deres Karakter angaar, saa er den af det Slags, at den erhverver dem Hindu-Almindens Kjærlighed og Agtelse, og den vilde blive ligesaa høitaget af vore Brødre i Europa, hvis de havde ligesaa god Leilighed til at lære deres Dyder at kjende. Jeg slutter med den Bøn, at det vil behage Gud i hans uendelige Naade at tilgive os alle vore Synder og saaledes oplyse Forstanden hos sine Børn paa den hele Jordklode, at vi ere istand til at kjende vore falske Veie og det Ulykkelige i Brodermordets Forbrydelse, d. e. Krigen imod hverandre. Gud

vores Alles Fader maa saaledes lindre Hjertet, at vi, levende i broderlig Kjærlighed med hverandre, gjensidig kunne hjælpe hverandre, selv at lære og udøve den sande Religions Bud, og lære Andre den, og derved forherlige Ham, der har hævet os over alle levende Væsener, idet Han gav os en Mand til at tænke og et Hjerter til at elske."

Frankrig har i den senere Tid søgt at omgaa Traktaterne angaaende Slavehandlens Anskaffelse derved, at franske Skibe have besøgt forskellige Steder i Afrika og nærliggende Der forat bringe sorte „Udvandrere“, „frivillig“ hed det naturligvis, over til de franske Kolonier i og ved Amerika. Et saadant fransk Skib kom saaledes for en Tid siden til Madagaskar forat indtage „frivillige“. De Indfødte skjønnede dog ikke paa denne Velgjerning; men da Kapitainen kom i Land, blev først han og siden Mandskabet dræbt og endelig blev Skibet stukket i Brand. Nylig skulde atter et fransk Skib modtage saadanne sorte „Udvandrere“ paa Komorerne og paa Afrikas Østkyst og havde ombord fra den franske Regjering „en Fuldmægtig“, der skulde have Opdraget med Forretningerne ombord. Paa Grund af slet Veir og Sygdom blandt Mandskabet — saaledes paaftaa Frankmændene — saa Partiet sig nødsaget til at søge Hjælp i den portugisiske Koloni Mozambique, ligeoverfor Madagaskar, uagtet en fransk Koloni paa Mayotte laa nærmere; men de portugisiske Embedsmænd lagde Beslag paa Skib og Mandskab, fordi de betragtede det som Slavekøb. Efter adskillige Kranglerier blev dette Partiet, samt Mandskabet, sendt til Lissabon, hvor det ankom den 16de August. Den portugisiske Regjering vil at denne Sag skal afgjøres ved portugisisk Domstol; men den franske Regjering vil ei anerkjende den portugisiske Domstols Berettigelse i denne Sag og har desaaarsag, for at true den portugisiske Regjering, assendt to Linieskibe til Portugal.

Osterrig. Et af de mærkværdigste Bidrag til den østerrigske Industris Udviklingshistorie giver Sukker-Tilvirkningen af Rødbeder (Runketroer). I 1830 opstode de to første Røe = Sukker = Fabrikker i Böhmen. I Aaret 1857 — 1858 udgjorde denne Industri i Böhmen 52 Fabrikker i Drift, 4,599,000 Centner bestattede Rødbeder; Mähren og Schlesien 34 Fabrikker, 3,628,000 Centner; Ungarn 15 Fabrikker, 1,430,000 Centner; Østerrige 3 Fabr., 290,000 Centner; Galicien 2 Fabr., 517,000 Centner; Slavonien 1 Fabrik, 46,000 Centner; Venedig 1 Fabrik, 27,000 Centner; Siebenbürgen 1 Fabrik, 14,000 Centner; tilsammen 109 Fabrikker i Drift, 10,551,000 Centner.

De med Ekilling-Magazinet udsendte Subskriptionsplaner paa „Veiledning i Landbruget“, der maatte være paategnede Subskribenter, bedes mig tilsendte i Lobet af indeværende Maaned.

Christiania, 1ste Oktober 1858

Chr. A. Wulfsberg.

Etablissementet til Svins Forædling paa Frederiksdal.

Da denne Indretnings Virksomhed ophører med indværende Aar, ere flere unge Tillægsdyr af forskjellig Race, der i enhver Henseende svare til deres Bestemmelse, saavel som ogsaa store Slagtedyr, at bekomme til moderate Priser, naar man jo før jo heller direkte, i betalte Breve, henvender sig til Eieren, Kasserer Samuelsen paa Rongsberg.

Sammesteds kunne formedelt forandret Bestemmelse to a tre udvalgte Kjor, for hvis Godhed indstaaes, være at bekomme.

Christiania Kornpriser.

Indenlandst

Hvebe, 3 $\frac{1}{2}$ a 5 $\frac{1}{2}$ Spd. intet folgt.

Rug, 15 $\frac{1}{2}$ a 16 $\frac{1}{2}$.

Byg, 14 $\frac{1}{2}$ a 15 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$.

Udenlandst

Rug østersøst 18 $\frac{1}{2}$.

Rug dansk 16 $\frac{1}{2}$.

Byg 2rædt 15 $\frac{1}{2}$ a 15 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$.

Erter 4 a 5 Spd.

Hvebe 5 $\frac{1}{2}$ Spd. a 5 Spd. 3 $\frac{1}{2}$.

Christiania Fiskepriser.

Sild, Kjøbnd. 6 Spd. pr. Td.

Sild, stor Rtd. 5 $\frac{1}{2}$ Spd. pr. Td.

Sild, smaa do. 4 $\frac{1}{2}$ a 4 $\frac{1}{2}$ Spd.

Sild, stor Christ. 4 $\frac{1}{2}$ Spd. pr. Td.

Sild, smaa do. 3 $\frac{1}{2}$ Spd. pr. Td.

Storset 1 Spd. 12 $\frac{1}{2}$ pr. Bog.

Middelse 4 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$ pr. Bog.

Smaaset 4 $\frac{1}{2}$ pr. Bog.

Rødstær 6 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$.

Udgiverens Adresse:

J. Schrøder. Bøll i Bærum.

Følgeblad til Skilling-Magazinet.

Meteorologiske Dagttagelser

paa Christiania Observatorium.

1858. September.	Barometerstand i franste Lin. ved 0°.			Temperatur i Skyggen. R.			Veirbemærkning.
	Kl. 7 F.	Kl. 2 E.	Kl. 10 E.	Kl. 7 F.	Kl. 2 E.	Kl. 10 E.	
1	333 $\frac{1}{2}$ 3	333 $\frac{1}{2}$ 4	333 $\frac{1}{2}$ 5	+ 9 $\frac{0}{7}$	+ 14 $\frac{0}{8}$	+ 8 $\frac{0}{7}$	Klart Østern. SO—NO.
2	32 9	33 6	34 6	9 6	13 4	9 4	Regn. Klart Øst. ONO—SSO.
3	34 4	33 1	32 1	10 9	12 5	12 6	Regn. SO.
4	33 9	34 1	33 7	9 2	14 0	8 8	Temn. Klart. SSO.
5	33 5	33 2	32 7	11 2	12 7	8 7	Blandet. ONO—SO—N.
6	31 3	30 2	30 1	10 8	12 7	9 9	Regn. NO—SO.
7	32 0	33 1	33 9	8 9	12 6	10 7	Regn. Blandet SSO.
8	33 9	33 9	34 7	10 3	13 3	9 6	do. do. SSO.
9	35 4	35 8	35 9	10 6	13 4	10 7	Blandet. SSO.
10	35 5	35 2	35 6	11 4	12 6	12 7	Lidt Regn. Lyft. Stærk SSO.
11	34 8	36 3	38 2	12 7	14 4	11 1	do. Skyet. do. SSO.
12	39 2	39 2	39 3	9 6	13 9	12 2	Temn. Klart. SSO.
13	38 9	37 6	36 6	11 5	16 3	10 8	Blandet. SSO.
14	36 9	37 1	37 2	8 9	13 4	7 8	do. NO—SW.
15	35 4	34 9	34 8	9 1	12 7	11 5	do. SSW.
16	37 3	38 2	39 0	7 3	13 0	7 9	do. NO—S.
17	39 5	39 7	40 2	8 5	13 7	8 2	do. NNO—SO.
18	40 8	40 5	40 2	8 0	12 8	9 7	do. NO—SW.
19	39 5	38 4	37 4	6 9	12 9	7 1	do. N—SSO.
20	36 5	35 8	36 2	8 3	13 6	9 0	do. S—W.
21	36 5	36 1	36 6	6 9	14 8	10 2	Klart. N—SSO—NW.
22	37 1	36 6	36 7	7 6	15 0	11 5	Lidt Regn om Form. NNO—SSO.
23	37 0	36 9	36 2	10 6	13 0	9 8	Lyft. SO.
24	34 4	33 8	35 0	9 8	12 9	9 8	Skyet. Stærk SSO.
25	36 6	34 3	33 9	8 4	11 8	10 7	Blandet. Stærk S. og SSW.
26	36 1	36 4	36 8	10 7	12 8	8 7	Temn. Klart. Stærk W.
27	36 6	34 7	33 0	6 9	10 8	11 4	Skyet. SSO—S.
28	31 8	33 7	35 0	11 4	11 8	8 7	Klart. Stærk WSW.
29	36 9	37 6	27 8	6 0	11 7	3 9	Temn. Klart. WSW.
30	36 1	33 4	29 2	5 6	8 9	9 2	Lyft. Regn Øst. NO.

Regnhøden = 2,81 Linier.

Christiania.

Trykt og forlagt af W. C. Fabritius.